

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1924 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag till räntefria lån för inköp av vårutsäde.

(1:a avd.)

Utskottet har i ett sammanhang till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta till jordbruksutskottet hänvisade motioner nämligen

1) nr 48 i första kammaren av herrar *Ingeström* och *Bergman, Ingebrikt*, till hemställan likalydande med nr 75 i andra kammaren av herr *Olofsson* i *Digernäs m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen ville anvisa ett belopp av 2 miljoner kronor att utlämnas till hushållningssällskap och lantmannasammanslutningar såsom räntefria lån under ett års tid för inköp av vårutsäde i de delar av landet där vårsäden icke gått till mognad, för att bereda dessa korporationer möjlighet att lämna de svagast ställda jordbrukarna betalningsanstånd till våren 1925 samt

2) nr 79 i andra kammaren av herr *Pettersson* i *Stäringe m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte anvisa 2 miljoner kronor att avsättas till en lånefond för utlämnande av räntefria lån på ett år med högst 400 kronor till varje låntagare för inköp av utsäde i enlighet med i motionen angivna grunder.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Över motionerna har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från lantbruksstyrelsen. Däri har styrelsen anfört följande.

Lantbruksstyrelsen funne motionernas syfte vara behjärtansvärt. På grund av lantbrukets nuvarande betryckta läge syntes det lantbruksstyrelsen sannolikt, att åtskilliga jordbrukare inom områden, där till följd av ogynnsamma bärningsförhållanden under senaste höst den egna skörden icke kunde användas till utsäde våren 1924, vore i stort behov av ekonomiskt understöd för inköp av utsäde.

I avsikt att utröna behovet av inköp utav utsäde inom landets olika delar hade lantbruksstyrelsen infordrat upplysningar i ämnet från samtliga hushållningssällskap i riket. Såvitt av de härutinnan inkomna uppgifterna framginge, syntes egentlig brist på lämpligt vårutsäde utöver normalt förefintligt behov — förefinnas inom Älvsborgs läns norra del, Värmlands

och Kopparbergs län samt Norrland, och syntes svårigheten att anskaffa lämplig utsädesvara anses ojämförligt störst beträffande havre, under det att tillgodoseendet av behovet utav utsäde av andra vårsådda sädesslag i allmänhet torde erbjuda mindre svårigheter.

Den sålunda förebragta utredningen syntes lantbruksstyrelsen giva vid handen, att lån för ifrågavarande ändamål borde beviljas jordbrukare men allenast inom de områden, där en mera avsevärd brist på utsäde förefunnnes, samt avse endast inköp av utsäde utav havre.

För varje deciton inköpt utsädeshavre borde lån utav statsmedel utgå med högst 15 kronor. Annan begränsning av lånebeloppets storlek för enskild låntagare syntes icke böra ifrågakomma.

Beträffande långivningens organisation syntes det lantbruksstyrelsen böra tillkomma Kungl. Maj:t att efter ansökning bevilja lån åt hushållnings-sällskap, som efter närmare utredning kunde komma ifråga, att av sällskapen själva eller genom deras förmedling av andra lantmannasammanslutningar och efter prövning av i varje särskilt fall föreliggande behov användas för därmed avsett ändamål.

Den föreslagna tidpunkten för lånens återbetalande eller den 1 april 1925 föranledde ingen erinran från lantbruksstyrelsens sida.

Inskränktes långivningen på sätt styrelsen föreslagit, borde ifrågavarande lånefonds storlek lämpligen kunna begränsas till 1,500,000 kronor.

Utskottet.

Av i motionerna och lantbruksstyrelsens berörda utlåtande över desamma närmare angivna orsaker torde för jordbrukarna i vissa delar av landet svårigheter möta i fråga om möjligheterna att i vår tillgodose behovet av vårutsäde. I betraktande härav, och då det givetvis måste anses såsom en angelägenhet av vikt att vårsädesodlingen i landet av nämnda anledning icke lider något avbräck, synes jämväl utskottet skäl tala för att åtgärder från statens sida böra vidtagas, vilka kunna vara ägnade att lindra de svårigheter, som sålunda föreligga. Utskottet finner ock det i sådant syfte väckta förslaget om beredande av räntefria lån för inköp av vårutsäde värt beaktande. I fråga härom kan utskottet i huvudsak ansluta sig till lantbruksstyrelsens förslag. Det har emellertid inom utskottet upplysts, att beträffande särskilt de inre delarna av Norrland det visserligen också rådde svårigheter med avseende å utsädeshavre, men att det dock där närmast gällde att tillfredsställa behovet av utsädeskorn. Vid sådant förhållande bör, för att de ifrågasatta länen för Norrlands vidkommande skola bliva till effektiv hjälp, enligt utskottets mening beträffande Norrland rätten att erhålla sådana lån utsträckas att omfatta jämväl korn. Beträffande lånebidragets belopp per deciton inköpt utsädeskorn torde ett bidrag av högst 25 kronor stå i lämplig proportion till det av lantbruksstyrelsen rörande utsädeshavre föreslagna. I fråga om lånebeloppets begränsning i övrigt anser utskottet försiktigheten bjuda att, såsom i den av herr Pettersson i Stäringe m. fl. väckta motionen föreslagits, det högsta lånebeloppet för

lantagare bestämmas till 400 kronor. De av utskottet ifrågasatta avvikelserna från lantbruksstyrelsens förslag torde icke böra föranleda någon förändring i det av styrelsen för ändamålet föreslagna anslagsbeloppet. Utskottet vill alltså tillstyrka anvisande för budgetåret 1924—1925 av ett belopp av 1,500,000 kronor till utlämnande på ovan angivet sätt av räntefria lån för inköp av vårutsäde. Erforderliga närmare bestämmelser i ämnet torde böra meddelas av Kungl. Maj:t. Den ränteförlust, som genom utlämnande av berörda belopp kan komma att förorsakas, uppgår efter en beräknad upplåningsränta av fem procent till 75,000 kronor. Detta belopp synes utskottet lämpligen böra beredas från de medel, som jämlikt riksdagens skrivelser den 12 maj 1868 och den 6 mars 1889 blivit ställda till Kungl. Maj:ts disposition för behövandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd eller då allmänna nöd i någon ort av annan orsak uppstått (den s. k. undsättningsfonden). Undsättningsfonden, varav Kungl. Maj:t årligen äger begagna ett belopp av 50,000 kronor till undsättning utan återbetalningsskyldighet, uppgick enligt uppgift från statskontorets fondbyrå den 5 mars 1924 till 571,492 kronor 81 öre.

Då med hänsyn till det med ifrågavarande lån avsedda ändamålet kräves, att lånen kunna omedelbart utlämnas torde hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att för tiden intill det nya budgetårets ingång den 1 juli 1924 av tillgängliga medel förskjuta erforderligt belopp.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av de i ämnet väckta motionerna I: 48, II: 75 och 79

dels för utlämnande enligt ovan angivna grunder och efter av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser av räntefria lån för inköp av vårutsäde för budgetåret 1924—1925 anvisa ett anslag av 1,500,000 kronor,

dels ock medgiva, att av de medel, som jämlikt riksdagens skrivelser den 12 maj 1868 och den 6 mars 1889 blivit ställda till Kungl. Maj:ts disposition för behövandes undsättning vid missväxt eller felslagen skörd eller då allmänna nöd i någon ort av annan orsak uppstått må för täckande av genom berörda utlåning uppkommande ränteförluster tagas i anspråk ett belopp av intill 75,000 kronor.

Beträffande sättet för anskaffande av de för utlämnande av de tillstyrkta räntefria lånen erforderliga medlen, 1,500,000 kronor, torde statsutskottet framdeles under riksdagen avgiva förslag.

Stockholm den 19 mars 1924.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid ärendets slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Persson, Nils, Sederholm*, Nilsson** i Kabbarp, *Ingeström, Norin* och *Gabrielsson**, samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson** i Broberg, *Lundström**, *Sjöblom, Uddenberg* i Karlskoga, *Hedlund** i Häste, *Pettersson* i Stäringe och *Björk**.

* Ej närvarande vid ärendets justering.

Reservation

av herr *Ingeström*, som i likhet med lantbruksstyrelsen ansett någon annan begränsning av lånebeloppets storlek än beträffande lånebidraget per deciton inköpt vara icke böra ifrågakomma.